

Forretningen i planteforædling til økologi

I september 2011 samledes 40 interessenter indenfor forædling til økologisk jordbrug til en workshop om, hvordan Fonden for Økologisk Landbrug vi skaber forretning i planteforædlingen til økologi.

Målet med workshoppen var at opstarte arbejdet med at gøre planteforædling til økologisk jordbrug til en bæredygtig forretning. Dagen blev indledt med følgende oplæg (klik på oplægstitlen for at se PowerPoint showet):

Hvordan får vi forretning i hele proceskæden?

Sortslisteoptagelse til økologi

Markedet for en øko-sort, der er udviklet i Nordeuropa

Bioteknologi til økologi – betydning for forretningen

Hvad skal der forædles mod i økologien? Prioritering af landmændenes behov

Liste over deltagere findes [her](#).

Derefter blev alle deltagere sat til at arbejde. Resultatet af alle gruppernes arbejde var følgende:

Hvilke kvaliteter skal der forædles mod?

Workshoppens samlede prioritering

Næringsstofudnyttelse	25
Sundhed	23
Udbytte højt og stabilt	19
Ukrudtskonkurrenceevne	19
Vækst og vækstform	15
Kvalitet	13

Næringsstofudnyttelse og rodudvikling

Forskning i rodudvikling er væsentligt, fordi det hindrer udvaskning, og sikrer en god udnyttelse af de relativt få næringsstoffer, der er til rådighed. De dansk forædlede vinterhvedesorter har en bedre næringsstofudnyttelse end udenlandske sorter, men vi mangler den samme udvikling indenfor vårbyg.

Der skal fokuseres på forædling til den økologiske planteavler. De økologiske mælkeproducenter kan bruge konventionelle sorter, fordi de har relativt meget gødning til rådighed.

Sundhed

Hvad sundhed angår, er det vigtigt at have øje for det store arbejde, som allerede foregår i forædling til konventionelt landbrug – man kan f.eks. sige at meldug ikke er en særlig vigtig sygdom, fordi næsten alle sorter har MLO-resistens. Men den er vigtig, for uden denne resistens kunne det være en stærkt udbyttesænkende sygdom. Det er vigtigt at vælge de forædlingskriterier, som den konventionelle forædling ikke tager højde for. Udsædsbårne sygdomme blev vurderet som de mest vigtige at avle for resistens imod. Nematoderesistens blev også vurderet som værende temmelig vigtig.

Udbytte

Udbyttepotentiale under ikke optimale dyrkningsforhold vægter højt i systemer, hvor fx sygdomstryk, vandforsyning og næringsstofforhold varierer fra år til år. Hvis sorterne giver et godt udbytte under økologiske dyrkningsbetingelser, så er det fordi de er gode på mange af de andre områder (næringsstofoptag, konkurrenceevne, sygdomme).

Ukrudtskonkurrenceevne

Ukrudtskonkurrenceevne er tæt korreleret til vækstformen, formentlig især højden og evnen til buskning. Og her er det så vigtigt, at stråstyrken følger med. Moderne sorter egner sig ikke til rækkedyrking. Men det er vigtigt i økologien.

Kvalitet

Kvalitet blev vurderet som det mindst vigtige, da der næppe er ressourcer til at forædle særlige maltbygssorter til økologisk landbrug. Den vigtigste kvalitetsparameter ville derfor være aminosyresammensætningen. Dog blev der peget på, at det var mere relevant at supplere med andre fodermidler for at opnå den rette sammensætning. Fytaseindhold blev også nævnt som en vigtig kvalitet.

Forretningsmodellen

Næringsstofeffektivitet og ukrudtskonkurrenceevne er egenskaber, der er svære at måle. Og derfor også bekostelige at forædle imod. Det er vigtigt at se på royalty som en mulighed i forretningsmodellen. Der er ikke tradition for, at de danske møller betaler for en særlig, god, dansk sort. Nicheting passer ikke så godt ind i de store firmaer. Via rådgivning kunne det måske blive en mulighed. Det ville være en fordel at skabe samarbejde mellem hobbyforædlere og professionelle forædlervirksomheder. Den hollandske kartoffelmodel var måske en mulighed.

Anke Stubsgaard, VFL økologi

G. Deneken, Tystofte sortsafprøvning

K. Hjortsholm og O. Andersen, Sejet Planteforædling

G. Backes, KU-Science, Jordbrug & Økologi

Birgitte Popp, Landbosyd

Forædling er langt billigere (end 1,5 mio.), hvis det bare er en enkelt egenskab, der skal krydses ind. Hvis der skal laves noget, der rykker noget, kræver det en opbakning fra markedet – fx et område eller en region, der forpligter sig til også at købe udsæden.

En højere licens på de nye sorter til økologi ville medføre, at markedet ikke behøver at være så stort.

Bioteknologi - metodevalg

Arbejdsgruppen skal få afklaret tidligt i processen, hvilke metoder man vil acceptere i den økologiske forædling. Det virker uhensigtsmæssigt at diskutere økologisk forædling, hvis man ikke er afklaret med, om det færdige produkt kan accepteres af økologerne.

Den etablerede forædling bør gøre op med sig selv, hvordan de vil prioritere den økologiske forædling. Skal det blot være lidt "venstrehåndsarbejde" for den konventionelle forædler, eller skal der ansættes en decideret økologisk forædler?

Forskningen i udviklingen af markører er et meget vigtigt værktøj for forædlingen. Selektion skal først og fremmest ske i marken, dernæst selektering via markører – fx virus resistens. Der mangler udbyttemarkører. De eksisterende sortsforsøg/selektionsforsøg kan udvides til at screene for konkurrenceevne, evner til samdyrkning og rendykning i samme forsøg og lokalitet – så sorterens samlede potentialer kan beskrives.

Genetisk udgangsmateriale

I forlængelse af den første diskussionsrunde blev det drøftet, om den økologiske forædling blot skal arbejde videre med det konventionelle materiale, der allerede har styr på resistens. Argumentet blandt nogle i gruppen var, at man bør gå tilbage til de gamle sorter og landracer, da de indeholder en meget stor andel af de egenskaber, som vi efterstræber i økologisk jordbrug. Der var dog også andre, der argumenterede for, at det er forkert ikke at benytte sig af de forædlingsmæssige fremskridt, der allerede er opnået.

Der er potentiale for at tage de "gamle" sorters konkurrenceevne og bruge dem i nye selektionsprogrammer.

Nedsættelse af arbejdsgruppe

På workshopen blev der nedsat en arbejdsgruppe, der videreudvikler forretningsmodellen. Følgende personer sidder i arbejdsgruppen:

- Anders Borgen, Agrológica
- Kim Bonde, Nordic Seed
- Erik Tybirk, der både arbejder som forædler i Nordic Seed og har sit eget forædlerfirma Knold og Top.
- Sejlet forædling, repræsenteret af Kurt Hjortsholm og/eller Ole Andersen
- Rikke Thomle Andersen, der repræsenterer Økologisk Landsforening og laver ph.d. på AAU
- Morten Haastrup, VFL planteproduktion
- Inger Bertelsen, VFL økologi
- Anke Stubsgaard, VFL økologi

Workshopen er et led i projektet Forretningsbaseret økologisk forædlings- og selektionsprogram. Projektet er støttet af Fonden for økologisk landbrug